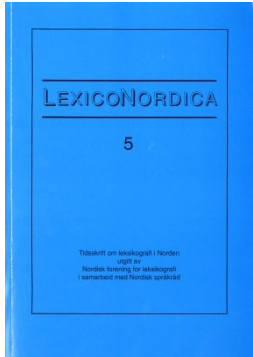

LexicoNordica

Forfatter:	Krista Varantola	
Anmeldt værk:	Raija Hurme, Riitta-Leena Malin og Olli Syväoja. 1998. <i>Suomi-englanti opiskelusanakirja</i> . Helsingfors: WSOY.	
Kilde:	LexicoNordica 5, 1998, s. 281-284	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Krista Varantola

Raija Hurme – Riitta-Leena Malin – Olli Syväoja: *Suomi-englanti opiskelusanakirja* ('Finsk-engelsk studieordbok'). Helsingfors: WSOY 1998. 851 s. (storlek A 5). Pris: FIM 172.

Den nyaste ordboken i förlaget WSOY:s serie studieordböcker är den finsk-engelska studieordboken. Den innehåller ca 62.000 ord och uttryck. Den engelsk-finska delen utkom redan för några år sedan (recenserad i *LexicoNordica* 2). Enligt förordet är ordboken avsedd för alla som använder och är intresserade av engelska, och uppslagsorden är mestadels allmänspråkliga ord som förekommer i Suomen kielen perussanakirja. Särskild vikt har lagts vid skillnaderna mellan brittisk och amerikansk engelska. Det sägs ingenting om hur ordboken förhåller sig till förlagets tidigare ordböcker eller vilka ändringar och uppdateringar som gjorts.

Användaranvisningarna omfattar en knapp sida. Uppenbarligen har författarna beslutat att ta det gamla påståendet på allvar, att ingen annan än kritikern läser förord och användaranvisningar, hur nyttiga de än kunde vara. Det stämmer kanske också om man utgår ifrån att ordboksanvändning överhuvudtaget inte lärs ut någonstans, utan att konsten att använda ordböcker är något folk i regel tillägnar sig själva och att det i stort sett räcker med att kunna alfabetet.

Metaspråket i ordboken är traditionsenligt. Tilde (~) används och de grammatiska uppgifterna är knapphändiga. Största delen av de förkortningar som förekommer anger stil och fackområde. Förkortningarna finns naturligtvis förklarade, och utöver förkortningslistan finns det en lista över de oregelbundna verben i engelskan. Men någon tilläggsinformation i övrigt, såsom omvandlingstabeller för temperatur och måttsenheter mm. finns det inte. Enligt författarna är exempelurvalet stort så att det skall vara lätt att hitta en lämplig översättning.

En typisk artikel är dock ganska kortfattad och ser ut så här:

kohdentaa ~ *varoja jhk* allocate funds for sth

I ljuset av den internationella utvecklingen vad gäller inlärningsordböcker kunde detta kallas användarvänligt. Användarna måste tillägna sig "ordboksstenografin" och ha ett systematiskt språkkunnande för att tillgodogöra sig informationen i ordboksartikeln optimalt. Med andra ord förefaller det som om det koncept förlaget slagit fast för den här

ordboksserien är synnerligen traditionellt och koncentrerat. Förmodligen har författarna inte haft särskilt stora möjligheter att förnya makro- och mikrostrukturen, eftersom de andra ordböckerna i serien redan har lagt ut ramarna. Man märker nämligen när man bläddrar i ordboken att det är gamla ordboksveteraner som står bakom produkten. Ordförrådet är aktuellt, ekvivalenterna är väl avvägda och språkexemplen är naturliga och illustrativa. Slutresultatet är därmed en bra, traditionell ordbok.

Men vad gör ordboken till en studieordbok? Den riktar sig till finnar som utifrån den information ordboken ger borde kunna uttrycka sig på engelska. Det är alltså en produktionsordbok, som användaren använder i vissa bestämda sammanhang för att producera text på engelska. Duger den till det?

Det gör den, om användarna har tillräckligt bra baskunskaper från förut, om de t.ex. klarar av att konkretisera information som denna:

nalkuttaa nag, carp; ~ *jkllle* nag [at] sb, go on at sb, carp at sb;
~ *jkllle jstk* nag sb about sth

Eller om de kan uppfatta vad som är skillnaden i betydelse och användning mellan orden *storm* och *tempest*:

myrsky storm; ~*n kourissa* caught in the middle of a storm; ~
vesilasissa a storm in a teacup, (*Am*) a tempest in a teapot

Skall man av exemplet dra slutsatsen att *myrsky* på amerikansk engelska motsvaras av *tempest*? Ger möjligen artikeln *myrskyisä* ('stormig') någon klarhet?

myrskyisä (*kuv*) stormy, tempestuous; ~*t suosionosoitukset* (*sg*)
thunderous applause

Ordboksförfattarnas problem är allmänt taget att de på ett begränsat utrymme borde pressa in mer allmängiltig information än vad det finns plats för. Ordboksanvändarna önskar å sin sida så uttömmande svar som möjligt på frågor som uppstått i en viss kontext. Författarna bör ha en kontextfri approach medan användarna alltid söker lösningen på ett kontextbundet problem. Det är alltså bäddat för konflikt.

I en relativt liten tvåspråkig ordbok tillspetsas situationen. För många av uppslagsorden är det möjligt att bara kort och gott ge en ekvivalent på målspråket, och sålunda uppstår lätt ett intryck av att det för varje källspråksord på målspråket existerar en fullständig motsvarighet på målspråket som passar i alla kontexter, att språken egent-

ligen är ett till ett-koder och att ordboken i själva verket är en förvandlingstabell mellan de två språken; att den för varje uppslagsord ger en fullständig, generell ekvivalent som kan användas i alla sammanhang där källspråksordet kan användas. Denna risk är särskilt stor just vad gäller studieordböcker, eftersom målgruppen huvudsakligen består av språkinlärare med relativt utvecklad språklig medvetenhet.

Som en fortsättning på det här resonemanget kan jag inte låta bli att lyfta fram Langenscheidts nya tysk-engelska/engelsk-tyska inlärningsordbok, *Power Dictionary*, vars författare har fått fria händer att skapa en ny sorts ordbok. Den är i samma storleksordning som den finsk-engelska studieordboken (ca 66.000 uppslagsord) och målgruppen är tyskar som lär sig engelska. En grundläggande skillnad mellan de två ordböckerna är att *Power Dictionary* innehåller bägge språkriktningarna i samma volym. En annan är att de tyska författarna utgår ifrån att ordboken används i undervisningen och att ordboksanvändning är något som lärs ut – inte för att den här ordboken skulle vara extra svår att använda utan för att det inom språkundervisningen är angeläget att lära ut användningen av källor, så att eleverna lär sig både vilka möjligheter källorna erbjuder och vilka begränsningar de har.

De tyska författarna har utgått ifrån att man använder en ordbok i olika praktiska situationer, antingen för att avkoda eller för att uttrycka sig på det främmande språket. Boken har utförliga och klagörande användaranvisningar. Typografin är ny. Den är tydlig och klar och färger utnyttjas (bl.a. är uppslagsorden blå och väldigt lätta att urskilja). Metaspråket är förenklat och tilde används inte. Det finns situationsbilder i färg med tillhörande ordförråd (*In the bathroom, Arriving at the airport, Fruit and vegetables* osv.), korshänvisningar mellan de båda delarna används, det finns boxar med tilläggsuppgifter om problematiska uttryck (t.ex. frasverb), uppgifter om kollokationer, falska vänner osv. Exempelen är fullständiga satser och uppslagsorden är alltså utskrivna. Förvandlingstabeller för de mest centrala måttsenheterna finns som bilaga. Medan den finska ordboken kort och gott ger *billion* som ekvivalent till *miljardi*, ger den tyska uppgifter om hur användningen av termerna *miljard* och *biljon* har förändrats och nämner också det entydiga uttrycket *a thousand million* som kan användas i brittisk engelska.

En tryckt ordbok kan aldrig ge all den information som en elektronisk kan ge, i all synnerhet inte när dessa börjar produceras på det nya mediets egna villkor, men den tryckta ordboken kan förändras och moderniseras. Den kan också vara användarvänlig, lättläst och sträva efter att förutse användarnas behov. Om en inlärningsordbok skall främja språkinläringen räcker det inte att ordförrådet är modernt, om

boken är metodologiskt gammalmodig. Det vore glädjande om kunniga ordboksförfattare också i Finland gavs en chans att göra nya slags ordböcker. Ordboksförfattarna borde på olika sätt försöka föreställa sig målgruppens användnings- och inlärningsbehov och informationssökningsförmåga i förväg för att sedan beakta dem vid sammanställningen av ordboken.

Litteratur:

- Langenscheidt's Power Dictionary*, Englisch-Deutsch Deutsch-Englisch 1997. Berlin, Muenchen etc. (Wien, Zuerich und NewYork).
- Sarvas, Leena 1995: Raija Hurme, Mariitta Pesonen & Olli Syväoja: Englanti-Suomi opiskelusanakirja ('Finsk-engelsk studieordbok'). I: *LexicoNordica* 2, 271–280.
- Suomen kielen perussanakirja* 1–3 ('Finsk basordbok') 1990–1994. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

(Övers. från finska av Nina Martola)